

Norrtälje ur ett historiskt perspektiv

Tälje nämndes första gången i skrift år 1296 som Tälje by. År 1409 fick staden sitt namn Norr Tälje. År 1622 grundade Gustav II Adolf Norrtälje. Stora delar av staden brändes av ryssarna 1719.

På 1730-talet byggdes Wallinska gårdarna vid Lilla Torget och Rådhuset på Stora Torget. I mitten av 1800-talet var Norrtälje en av Östersjöns mest populära badorter, känd för sin välgörande gyttja. Societetsparken påminner oss om den epoken. Badgästerna anlände med ångbåt eller tåg från Stockholm för några veckors rekreation i skärgården. Norrtäljes största park anlades under den tiden för att tillgodose badgästernas behov av avkoppling och underhållning. Därför byggdes en paviljong mitt i parken för underhållning och samkväm. Även i dag nyttjas parken för rekreation, olika aktiviteter och evenemang som bland annat Custom Bike Show, American Car Show och Norrtälje jazzdagar.

Området Granparken med Pensionat Granparken, från 1891, tillkom under denna period för sköna promenader och helpension. Pensionatet finns kvar ännu idag för att ta emot gäster. Glöm inte att titta på barren på granarna i Granparken då ser du att barren inte ser ut som hos svenska "julgranar" utan barren är plattare och mjukare. Dessa granar specialimporterades från Schweiz, för sina extra hälsosamma syrerika barr!

Inom stadsgränsen finns det två bad, ett havsbad vid Kärleksudden och ett insjöbad med rutschbana vid sjön Lommaren. Från Kärleksudden kan man nå "skärgårdens närmaste ö" Borgmästarholmen med fina promenadvägar och rastplatser.

Norrtäljes gatunät härstammar från medeltiden vilket man än i dag kan se. Stora Torget där stadens rådhus från 1792 ligger på samma plats som 1600-talets rådstuga. Längs Tullportsgatan finns det ett stort antal småbutiker och butikskedjor samt stadens äldsta stenhus som också inrymmer en butik.

Från Södra Bergen har stadens sin vackraste utsikt, vilket även apotekaren Rolf Balkenhausen tyckte och därför anlade han där en utsiktsplats, balustraden som han bekostade finns kvar idag som ett minne av svunna tider. Vid mitten av 1800-talet byggde handelsmannen E G Stenberg en "fåfänga" på platsen. Huset är borta men grunden och syrenbersån finns kvar. Uppe på berget finns en restaurang, det nyinvigda äventyrsbadet, med flera bassänger och en stor solaltan. Skateparken har även funnit sin plats på berget till glädje för ungdomarna.

Vid Södra Bergen ligger Pythagoras tändkulemotorfabrik som ser ut i dag som den gjorde när den stängdes i mitten av 60-talet.

1958. Under många år levde byggnaderna i misär och under rivningshot men med stora insatser från vänföreningen blomstrar verksamheten igen som museum med guidade visningar och Barnens Pythagoras med lekvänlig prova-på teknik. Café Smedjan är en utmärkt plats att ta en kaffepaus eller enklare lunch samt titta in i souvenirbutiken.

Nedanför Pythagoras ligger nybyggda Norrtälje Museum med lockande utställningar i modern miljö. Här ifrån kan man även ta sig till Pythagoras med hiss efter att man har besökt museet och dess utställningar.

Längs med Norrtäljeån finns det flera fina bryggor att ta en paus på och lyssna på porlandet från ån och titta ner i vattnet om ni ser någon stor lax som har hittat "hem" för att leka. "Konst i ån" en utställning av ett antal konstnärer som använder ån som arena för sin sommarutställning. Invigning i juli varje år.

I Gustav II Adolfs park vid gamla Stadtshotellet finns konstverk av Klara Kristalova. På Lilla Torget ligger Wallinska gårdarna från 1730-talet och på torget står "Havsstenen" av Håkan Bonds som ett minne av stadens brunn.

På den södra sidan av Norrtäljeån ligger Tillfällegatan som leder ner till hamnen och Societetsparken. Det sägs den fått sitt namn av en krog som låg där en gång i tiden och att det var sista tillfället att ta sig en sup innan man gavs sig ut till sjöss. På Tillfällegatan ligger också Nordströmska huset ett unikt borgarhem från början av 1900-talet. Vill du veta mer om Torsten och hans samlingar och intressanta liv så är det guidade visningar under sommaren. En liten kuriositet är att Torsten Nordström varje dag åt 10 st mazariner innan sin sena lunch!

Hanverkargatan-Sjötullsgatan är ett gammalt gatusystem som följer Norrtäljeåns norra strand. Här bodde de tyska hantverkarna som arbetade på Gevärsfaktoriet. Gevärsfaktoriet grundades av Gustav II Adolf för att förädla det uppländska järnet och sörja för att det fanns vapen till konungens arme under 30-åriga kriget. Längst väster ut på Hantverkargatan ligger Gevärsfaktoriet omgiven av resterna av en Engelsk park. Längs denna gata finns Norrtäljes äldsta café som har fyllt mer än 100 år på samma plats!

Text: Visit Roslagen / Norrtälje Turistbyrå